

Teksten voor de Evensong op zondag 6 april 2014 in de Hooglandse Kerk, gezongen door het Roder Jongenskoor o.l.v. Rintje te Wies, begeleid door Sietze de Vries. Voorganger is ds. Ad Alblas, predikant voor Bijzonder Kerkenwerk Leiden.

Het jaarthema voor de overwegingen is: 'EEN met de ENE', ontleend aan het boek van Kick Bras met die titel over Protestantse mystiek van Abraham Kuyper tot Maria de Groot. Voor de grote gedachtenlijn en de citaten is dankbaar van dit boek gebruik gemaakt.

Opening sentences

'Door deur van hemels blauw
Heb jij mij opgezocht
Ik wandel nooit alleen
Jij trouwe metgezel
Die alles al verstaat
Nog voor het is gezegd
Ik volg jou onvervaard
Mijn hart bonkt in mijn keel
Kick Bras in 'Eén met de ENE

Eerste Schriftlezing: Jesaja 53: 1-3 + 11-12

Tweede Schriftlezing: Marcus 14: 32-39

OVERWEGING

*thema: 'Het stugge Ik gebroken'
over de mystiek van Abraham Kuyper*

Bram Kuyper kreeg het boek van z'n verloofde Jo Schaay.

Het werd zijn 2e bijbel. 'The heir of Reclyffe' van de Engelse schrijfster Charlotte Yonge.

Dat meesterstuk is voor mij middel geweest tot breking van mijn zelfgenoegzaam, weerstrevend hart. Toen ik las dat Philipp weende, werd mijn eigen oog vochtig. Ik las dat Philipp knielde en eer ik het wist lag ik zelf voor mijn stoel en waren mijn handen gevouwen.

Dit schreef Kuyper toen hij na maanden gespannen wachten uitzicht kreeg op een beroep naar Beesd, in 1863, 26 jaar oud. Later beschreef Abraham Kuyper dit zo.

God brak in de geraaktheid door dit boek 'dat stugge Ik'.

Onthullende woorden over de zielenroerselen van de man die door zijn vrienden 'Abraham de geweldenaar' werd genoemd. Een 19^e eeuwse theoloog die nieuwe belangstelling geniet van theologen uit Japan die ervoor naar Nederland komen. Hij werd in 1837 geboren, promoveerde als theoloog op de kerkvisie van Calvijn, werd in 1863 predikant te Beesd (januari dit jaar werd daaraan ruime aandacht besteed). In 1867 ging hij naar Utrecht en in 1870 naar Amsterdam. In 1872 richtte hij Dagblad De Standaard op waarvan hij tot aan z'n dood hoofdredacteur bleef. In 1879 richtte hij de Anti-Revolutionaire Partij op en een jaar later stichtte hij de Vrije Universiteit. In 1886 was hij de leider van de Doleantie waar in 1892 de Gereformeerde Kerken uit werden geboren. Het zat meerdere keren in de kamer en was 1901-1905 was hij minister-president, de periode van het optreden tegen spoorwegstaking.

Als vrijzinnige dominee was hij opgeleid en zo preekte hij in Beesd. Tot een eenvoudige vrouw Pietje Baltus hem vertelde wat in zijn preken ontbrak: 'de volle soevereine genade'. Abraham Kuyper liet het zich gezeggen en werd tot rechtzinnigheid, het neo-calvinisme gebracht. Kick Bras, die het boek schreef over *Protestants Mystiek* van Abraham Kuyper tot Maria de Groot, het boek dat ten grondslag ligt aan de overwegingen in dit jubileumjaar van de Evensongs, wil Kuyper niet tot de mystici rekenen. Wel kon hij als stichtelijk schrijver mystieke tonen aanslaan en getuigt hij enkele malen van ingrijpende religieuze ervaringen, zoals zojuist gehoord.

In zijn boek *Confidentie* geeft Kuyper aan *slechts een beeld van de voorhof (van de tempel, AA) gezien te hebben, zonder het voorhangsel weg te nemen, waarachter de verborgen omgang met God zich terugtrekt.*

Toch aarzelt hij niet om een uitzonderlijke vondst van boeken die hij nodig had voor zijn onderzoek te betitelen als *een wonder Gods om zijn levensweg*. Hij wil zo iets niet een mystieke ervaring noemen, maar het komt er toch dicht bij: *Het is toch een ontmoeten van de levenden, werkenden, bestierenden God op uw levenspad.*

Wat hij over *het stugge Ik* zegt laat ik oplichten. Abraham de Geweldenaar is er, zou je zeggen, diep door gegaan. Hij heeft *zijn hoogmoedig intellect gebukt voor God die zondaren oproept tot bekering*. Hij schrijft aan zijn lieve Jo: *je jongen heeft gehuild als een kind, heeft weer op zijn knietjes gelegen om te bidden uit*

berouw. Als ik zei dat ik slecht was zou Jo me toch niet geloven, en misschien was ik dat ook niet, maar toch was het niet goed met me. Ik was te zelfgenoegzaam, te eerzuchtig, te egoïstisch, te weinig edel, te weinig kind van God. Wat een weldaad van de goede God, dat hij uiteindelijk dat stugge Ik heeft gebroken.

Dat raakt de wortel van je mens-zijn, je basisoriëntatie: is die ik-gericht of gericht op de Ander.

Het maakt Abraham Kuyper niet tot een heilige. Kick Bras constateert nuchter: 'Kuyper blijft dezelfde, ambitieus en drijverig, maar toch is hij anders: God is voor hem levende realiteit geworden en in relatie met Hem voelt hij eigen nietigheid en zondigheid; het roept verlangen naar verzoening op en groot is de vreugde als hij zich daaraan kan overgeven.

Kuyper wijst dweperige mystiek af. Hij noemt mystiek de persoonlijke beleving van het geloof, de toepassing van de openbaring in het eigen leven. Als meditatie en contemplatie beoefend worden iom in het gebed niet bij de woorden en gedachten te blijven staan, maar door te dringen tot het wen van God juicht Kuyper dat toe. *Het is God nabij komen met het warme, innige gevoel van het koestering-zoekende en tintelende hart.*

Toch gaat het hem niet om zulke ervaringen 'sec', maar om de combinatie van zo'n ervaring en de doorwerking ervan in het leven van alledag, de hele dag, om *een wandelen met God*. De godservaring moet niet ten dienste staan van de bevestiging van het eigen ego, maar ons boven onszelf

uittillen, in de ruimte van het goddelijk mysterie dat onze totale toewijding aan het leven draagt.

Een samenvattende oneliner van Kuiper: *God schiep hand, hoofd en hart; met vrij omschreven uitleg: de hand om de dingen aan te pakken, het hoofd om de wereld te begrijpen en te besturen, het hart voor de mystiek.*

Gebed

(eerste deel gemaakt n.a.v. Kuipers meditatie over het woordje waarmee het 'Onze Vader' afsluit: Amen.

God, als we Amen zeggen, geloven we dat het ook zo zal zijn. Dat daardoor de gemeenschap met U gesmaakt kan worden. De inplanting in Christus valt ons daarin ten deel. Dat vloeit voort uit de aard van heel de christelijke mystiek. Hij is ons Hoofd en wij zijn zijn leden. Het is toch in de gemeenschap met ons verheerlijkt Hoofd dat door ons als biddende gemeenschap met de Heilige Geest gesmaakt kan worden. De *Amen*, de getrouwe en waarachtige Getuige, het Begin der Schepping Gods," bent U zelf.

God, verborgen achter het voorhangsel, toch God-nabij, zo noem ik U vreugdevol, U hebt in Uw lijdende knecht aan ons getoond wat het is als het stugge Ik wordt gebroken. Ook dat uit de geslagen wonden rozen van liefde bloeien. Dat het overstijgen van je stugge Ik je brengt tot je hogere zelf, waarin we kunnen wandelen met U. Zó willen we ook deze avond Pasen tegemoet gaan, in navolging van Christus door de kracht van de Heilige Geest. Amen